

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียน ประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้ประเมิน 5 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นรายตัวบ่งชี้และรายมาตรฐาน ซึ่งประเมินตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ใช้ในการประเมินรอบแรก (ภายในปี 2548) จำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 1 ประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 44 คน กลุ่มครู จำนวน 99 คน กลุ่มนักเรียน จำนวน 646 คน กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 618 คน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 269 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย 24 โรงเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 ประกอบด้วย 6 กลุ่ม ได้แก่ ศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายจำนวน 14 คน เพื่อตรวจสอบผล (Validate Group) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 10 คน กลุ่มครู จำนวน 29 คน กลุ่มนักเรียน จำนวน 185 คน กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 182 คน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 70 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย 6 โรงเรียน ที่ได้รับการคัดเลือกกว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินภายในจากศึกษานิเทศก์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบประเมิน จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้ คือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินกลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานและคำอธิบายมาตรฐาน ที่มีลักษณะให้เลือกตอบว่ากลุ่มผู้ประเมินใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมในการประเมิน สำหรับกลุ่มผู้บริหาร ครู นักเรียนประเมิน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาประเมินตนเองและกลุ่มอื่น ฉบับที่ 2 แบบตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มผู้ประเมินในการประเมินคุณภาพโรงเรียนตามตัวบ่งชี้ของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ลักษณะเป็นแบบประเมิน 5 ระดับ คือ ระดับ 0 ถึง ระดับ 4 พร้อมคู่มือประกอบการประเมินที่มีคำอธิบายและตัวอย่างรายการปฏิบัติในโรงเรียน สำหรับผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาประเมินตนเองและกลุ่มผู้ประเมินอื่น และศึกษานิเทศก์ประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ระยะ โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบประเมินกลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมและแบบตรวจสอบความเหมาะสมไปให้กลุ่มผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พร้อมทั้งติดต่อวันเวลาเพื่อขอรับแบบประเมินกลับคืน

ด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 28 มกราคม 2545 ถึง 22 มีนาคม 2545 รวมใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 ได้รับแบบประเมินคืนจากกลุ่มผู้บริหาร จำนวน 44 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.61 กลุ่มครู จำนวน 99 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.12 กลุ่มนักเรียน จำนวน 646 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.27 กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 618 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.10 และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 269 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.40 ระยะที่ 2 ได้รับแบบประเมินคืนจากกลุ่มศึกษานิเทศก์ จำนวน 14 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 10 ชุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 กลุ่มครู จำนวน 29 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.29 กลุ่มนักเรียน จำนวน 185 ชุด คิดเป็นร้อยละ 86.05 กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 182 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.65 และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 70 ชุด คิดเป็นร้อยละ 83.33

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่และร้อยละ โดยพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มผู้ประเมินในการเก็บข้อมูลระยะที่ 1 ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 60 จากการประเมินตนเอง และกลุ่มอื่น ซึ่งต้องสอดคล้องกันทุกกลุ่ม ระยะที่ 2 ด้วยเกณฑ์ร้อยละ 60 จากการประเมินตนเองและกลุ่มอื่น ซึ่งต้องสอดคล้องกันทุกกลุ่มและทุกตัวบ่งชี้ แล้วสรุปกลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมจากความสอดคล้องของผลการประเมินที่ได้จากทุกกลุ่ม และศึกษานิเทศก์

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมในการประเมินแต่ละระยะ

ในระยะที่ 1 เมื่อใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 ของผลการประเมินตนเองและกลุ่มอื่น แล้วพิจารณาความสอดคล้องจากทุกกลุ่ม สรุปได้ว่า

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินในมาตรฐานที่ 1, 3, 10, 12, 13 และ 14

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมินในทุกมาตรฐาน

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมินในมาตรฐานที่ 4, 8 และ 9

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินในมาตรฐานที่ 3, 4 และ 8

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานใดเลย

ในระยะที่ 2 เมื่อใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 ของผลการประเมินตนเองและกลุ่มอื่น แล้วพิจารณาความสอดคล้องจากทุกกลุ่มและทุกตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า

รายมาตรฐาน

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10, 12, 13 และ 14

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมินในทุกมาตรฐาน

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 8 และ 9

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 9

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานใดเลย

รายตัวบ่งชี้

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10, 12, 13 และ 14 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 7 ตัวบ่งชี้ที่ 2 และมาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 5

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมินในทุกตัวบ่งชี้

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 8 และ 9 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ที่ 7 และ 9 มาตรฐานที่ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2 และ 3 และมาตรฐานที่ 7 ตัวบ่งชี้ที่ 2

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 9 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 3, 4 และ 5

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา ไม่เหมาะสมในการประเมินตัวบ่งชี้ใดเลย

2. กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมในการประเมินในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้

ในรายมาตรฐาน เมื่อตรวจสอบผลการประเมินโดยศึกษานิเทศก์ แล้วใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 โดยพิจารณาจากความสอดคล้องในทุกตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 7, 10, 12, 13 และ 14

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนทุกมาตรฐาน ยกเว้นมาตรฐานที่ 4

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนในมาตรฐานที่ 2, 4, 5, 6, 7, 9 และ 11

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานที่ 3, 4, และ 9

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนในมาตรฐานที่ 3 และ 12

ในรายตัวบ่งชี้ เมื่อตรวจสอบผลการประเมินโดยศึกษานิเทศก์ แล้วใช้เกณฑ์ร้อยละ 60 ในแต่ละตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 7, 10, 12, 13 และ 14 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 1

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนทุกตัวบ่งชี้ ยกเว้นมาตรฐานที่ 4 ตัวบ่งชี้ที่ 2

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนในมาตรฐานที่ 2, 4, 5, 6, 7, 9 และ 11 ทุกตัวบ่งชี้

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนมาตรฐานที่ 3, 4, และ 9 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 6 ตัวบ่งชี้ที่ 2 และ 4 มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 1, 3, 4 และ 5

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนในมาตรฐานที่ 3 และ 12 ทุกตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 3, 4 และ 8 มาตรฐานที่ 10 ตัวบ่งชี้ที่ 1

3. สรุปความเหมาะสมในการประเมินของผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินความเหมาะสมของผู้ประเมินแต่ละกลุ่มรายมาตรฐาน และรายตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า

กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมิน 8 ใน 14 มาตรฐาน 34 ใน 53 ตัวบ่งชี้

กลุ่มครู เหมาะสมในการประเมิน 13 ใน 14 มาตรฐาน 52 ใน 53 ตัวบ่งชี้

กลุ่มนักเรียน เหมาะสมในการประเมิน 7 ใน 14 มาตรฐาน 26 ใน 53 ตัวบ่งชี้

กลุ่มผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมิน 3 ใน 14 มาตรฐาน 15 ใน 53 ตัวบ่งชี้

กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา เหมาะสมในการประเมิน 2 ใน 14 มาตรฐาน 13 ใน 53 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. จากสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่า กลุ่มผู้บริหารน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1 - 14 กลุ่มครูน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1 - 14 กลุ่มนักเรียนน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, และ 11 กลุ่มผู้ปกครองน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, และ 11 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3 และ 12

จากการวิจัยพบว่า ในรายมาตรฐาน ผู้บริหารเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 7, 10, 12, 13 และ 14 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากในมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 8, 9 และ 11 เป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและนักเรียน ซึ่งในทางปฏิบัติเกี่ยวข้องกับครูและนักเรียนมากกว่า ผู้บริหารที่ควบคุมดูแลผ่านครูต่ออีกทาง ส่วนมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10 เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง ผู้ประเมินจึงเห็นสอดคล้องกันว่าผู้บริหารเหมาะสมในการประเมิน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร (2540) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (2542) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี (2540) และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ (2542) ที่ประเมินมาตรฐานโรงเรียนโดย ผู้บริหาร ครู และตัวแทนประชาชน โดยทั้ง 3 มาตรฐาน ประเมินคุณภาพโรงเรียนในเรื่องของการจัดโครงสร้างการบริหารงาน ระบบการบริหาร การวางแผนการปฏิบัติงาน การส่งเสริมการทำงานของบุคลากร การส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา และการจัดหลักสูตรที่เหมาะสม ที่ผู้บริหารในฐานะผู้นำของโรงเรียนต้องเป็นผู้ดำเนินการและประสานงานให้เกิดขึ้นในโรงเรียน มาตรฐานที่ 12 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสามารถของผู้บริหาร ผู้บริหารในฐานะผู้ปฏิบัติต้องสามารถประเมินผลได้ มาตรฐานที่ 13 และ 14 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะและความสามารถของครู ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้บริหารในฐานะหัวหน้าสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้บริหารจึงเหมาะสมในการประเมินทั้ง 2 มาตรฐานนี้ เช่นเดียวกับการศึกษาของจิตติมา จันทเวช (2542) มนูญ จีวารมย์ (2542) Wiikerson, Manatt, Rogers, &

Maughan (2000) ที่ประเมินคุณลักษณะและความสามารถของครูโดยใช้ผู้บริหารเป็นแหล่งผู้ประเมินหนึ่งที่ใช้ในการประเมิน

ครู เหมาะสมในการประเมินทุกมาตรฐานยกเว้นมาตรฐานที่ 4 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นเพียง 1 ตัวบ่งชี้ที่ไม่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจากในตัวบ่งชี้ดังกล่าวเป็นการประเมินเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายใน ที่ต้องใช้ในการสังเกตและติดตามพฤติกรรมยาวนานและยากต่อการประเมิน ครูจึงไม่เหมาะกับการประเมิน แต่เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่เหลือเนื่องจากในมาตรฐานที่ 1, 2 และ 3 เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่ครูซึ่งเป็นบุคลากรภายในถือว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ วางแผน และติดตามผลร่วมกับผู้บริหาร เพราะลำพังเพียงผู้บริหารคนเดียวไม่สามารถดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนได้ การจะก่อให้เกิดผลการดำเนินงานภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมพลังกัน และจากการศึกษาของวัชรินทร์ ดีทรง (2538) ยังพบว่า บทบาทหน้าที่ของครูที่ปฏิบัตินอกเหนือจากงานสอน ประกอบด้วย หน้าที่ที่เกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ งานด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงการสอน การวัดและประเมินผล การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การวางแผนของโรงเรียน ฯลฯ งานสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ฯลฯ ดังนั้นครูจึงสามารถและเหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนทุกมาตรฐาน

นักเรียน เหมาะสมในการประเมินโรงเรียนในมาตรฐานที่ 2, 4, 5, 6, 7, 9 และ 11 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นมาตรฐานที่ 2 และ 8 ทั้งนี้เนื่องจากในการศึกษาเป็นการศึกษากับโรงเรียนในระดับประถมศึกษาซึ่งมีนักเรียนอายุระหว่าง 6-12 ปี ซึ่งยังมีวุฒิภาวะ ความรู้ และประสบการณ์ด้านการประเมินน้อย ผู้ประเมินจึงเห็นสอดคล้องกันว่านักเรียนไม่เหมาะสมในการประเมินถึงแม้มาตรฐานเหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับผู้เรียนก็ตาม จากการศึกษาถึงการใช้นักเรียนเป็นแหล่งประเมินที่สะท้อนการปฏิบัติงานของครู และโรงเรียน (Kulik, 2001; Fresko & Nasser, 2001) พบว่า การประเมินโดยนักเรียนเป็นแหล่งการประเมินที่นักการศึกษาถกเถียงกันในเรื่องของความตรงในการนำไปใช้ และการแปลความหมายจากผลการประเมินที่ได้ว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด ในมาตรฐานที่ 2 ที่นักเรียนประเมินตนเองว่าสามารถประเมินได้เพิ่มจากสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากในมาตรฐานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่นักเรียนได้รับผลสะท้อนจากการปฏิบัติของครูโดยตรง นักเรียนจึงน่าจะสามารถประเมินคุณภาพในมาตรฐานนี้ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของจากการศึกษาของ Wilkerson, Manatt, Rogers, & Maughan (2000) ที่ประเมินครูโดยนักเรียน และพบว่าผลการประเมินโดยนักเรียนมีความสัมพันธ์สูงกับการปฏิบัติงานของครู และการศึกษาของ Peterson, Wahlquist, & Bone (2000) ที่ประเมินคุณภาพของครูโดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า นักเรียนเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความตรงและความเที่ยงสำหรับการประเมินการปฏิบัติงานของครู

ผู้ปกครอง เหมาะสมในการประเมินในมาตรฐานที่ 3, 4, และ 9 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าน่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9, และ 11 ทั้งนี้เนื่องจากในมาตรฐานที่ 3 เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของ

ผู้ปกครองควรปฏิบัติเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียน และปฏิบัติเป็นประจำอยู่เสมอ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การรับส่งบุตรหลานในโรงเรียน นอกจากนี้จากการศึกษาของ อีร์วีย์ เจริญดี ยังพบว่า ผู้ปกครองคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อสารกับโรงเรียนในระดับมาก และจากการศึกษาของ Kessler-Sklar & Baker (2000) พบว่า ผู้ปกครองในชุมชนต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมเชิงนโยบายกับโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องของการกำหนดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน ผู้ปกครองต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนมาตรฐานที่ 5, 6, 7, 8 และ 11 เป็นมาตรฐานด้านผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะในการแสวงหาความรู้ ทักษะในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความรู้ตามหลักสูตร คุณลักษณะด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา ทักษะด้านการคิด ซึ่งเป็นความรู้และทักษะที่ผู้จะสามารถประเมินได้ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และปรากฏพฤติกรรมชัดเจนของนักเรียนเรียนอยู่ในห้องเรียนหรือโรงเรียน กลุ่มผู้ประเมินจึงประเมินว่าผู้ปกครองมีความเหมาะสมไม่เพียงพอที่จะประเมิน

คณะกรรมการสถานศึกษา เหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 3 และ 12 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่น่าจะเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10 และ 12 ทั้งนี้เนื่องจากมาตรฐานที่ 2 และ 10 เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถึงแม้จะเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการวางแผนของโรงเรียน การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการพิจารณาหลักสูตรของโรงเรียน และมีบทบาทหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำในการพัฒนาโรงเรียน การประสานงานกับองค์กรและชุมชนในบริเวณใกล้เคียง โรงเรียนมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน และมีส่วนร่วมพิจารณาหลักสูตร (สายพิน เชื้อชูชาติ, 2541) และจากการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ - ประสิทธิภาพโรงเรียน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์และกำแพงเพชร (2540) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (2542) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี (2540) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรีและพระนครศรีอยุธยา (2540) ธรรมรัตน์ รมมนต์ (2542) ไพโรจน์ รุจิระวิจักขณ์ และคณะ (2542) ประเมินด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเกี่ยวกับการบริหารและจัดการใน โรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และกระบวนการเรียนการสอน จากผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติคณะกรรมการยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดีนัก และมาตรฐานที่ 2 คาบเกี่ยวกับมาตรฐานเกี่ยวกับนักเรียน คือ มาตรฐานที่ 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 11 ผู้ประเมินจึงประเมินให้คณะกรรมการสถานศึกษาเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานดังกล่าว

2. จากสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่าผลการประเมินที่ได้จากการประเมินด้วยตนเองน่าจะแตกต่างจากผลการประเมินที่ได้จากกลุ่มผู้ประเมินอื่น จากการวิจัย พบว่า ผลการประเมินตนเองเมื่อเทียบกับการประเมินจากกลุ่มผู้ประเมินอื่นทั้ง 2 ระยะเวลา มีความแตกต่างกัน โดยผู้ประเมินประเมินตนเองว่าเหมาะสมในการประเมินสูงกว่ากลุ่มอื่นประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินตนเองผู้ประเมินมักจะเข้าข้างและประเมินตนเองเกินความเป็นจริงทำให้เกิดความลำเอียง (Halo Effect) ดังเช่นการศึกษาของ Fecteau & Craig (2001) ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของการประเมินตนเองจากแหล่งการประเมินที่แตกต่างกันมีแนวโน้มจะแตกต่าง การประเมินด้วยตนเอง

ย่อมสูงกว่าการประเมินจากกลุ่มอื่น เช่นเดียวกับการศึกษาของ Mabe & West (1982) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความตรงของความสามารถในการประเมินตนเอง พบว่า การประเมินตนเองส่วนใหญ่จะประเมินได้สูงกว่าการประเมินจากกลุ่ม และจากการศึกษาของ Haris & Scharbroeck (1988 อ้างถึงใน Facticeau & Craig, 2001) พบว่า การประเมินด้วยตนเองเบี่ยงเบนจากค่าเฉลี่ยสูงกว่าการประเมินจากกลุ่มอื่น ผลการประเมินด้วยตนเองโดยทั่วไปแล้วจึงสูงกว่าการประเมินจากกลุ่มอื่น ซึ่ง (Salvucci, Walter, Conley, Fink, & saba, 1997; อ้างถึงใน Yu, 2002) กล่าวไว้ว่า การประเมินด้วยตนเองเป็นแหล่งการประเมินที่มีความลำเอียงและมีความแปรปรวนสูง จากการสุ่มคะแนนการประเมินตนเองพบว่า จะให้คะแนนสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง การประเมินด้วยตนเองจึงแตกต่างจากการประเมินด้วยกลุ่มผู้ประเมินอื่น

3. จากสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า กลุ่มผู้ประเมินที่ได้รับข้อมูลในการประเมินแตกต่างกันน่าจะประเมินผลได้แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินที่ได้ในระยะเวลาที่ 1 แตกต่างจากผลการประเมินที่ได้ในระยะเวลาที่ 2 เช่น ในระยะเวลาที่ 1 กลุ่มผู้บริหาร เหมาะสมในการประเมินในมาตรฐานที่ 1, 3, 10, 12, 13 และ 14 แต่ในระยะเวลาที่ 2 กลับพบว่า ผู้บริหารเหมาะสมในการประเมินมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 10, 12, 13 และ 14 ทั้งนี้ เนื่องจากในการประเมินทั้ง 2 ระยะเวลาใช้แบบประเมินที่มีลักษณะแตกต่างกัน โดยในระยะเวลาที่ 1 แบบประเมินประกอบด้วยมาตรฐานและคำอธิบายมาตรฐาน และให้ประเมิน 2 ระดับ คือ เหมาะสม กับ ไม่เหมาะสม ส่วนในระยะเวลาที่ 2 แบบประเมินประกอบด้วยมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และคำอธิบายตัวบ่งชี้ โดยทำเป็นคู่มือประกอบการประเมิน และให้ประเมิน 5 ระดับ กลุ่มผู้ประเมินในระยะเวลาที่ 2 จึงได้รับสารสนเทศประกอบการตัดสินใจในการประเมินมากกว่ากลุ่มผู้ประเมินในระยะเวลาที่ 1 ซึ่งจากการศึกษาของ Facticeau & Craig (2001) พบว่า การประเมินที่ใช้เครื่องมือแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มของผู้ประเมินนำไปสู่การแปรเปลี่ยนระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน ทำให้ผลการประเมินที่ได้มีความแตกต่างกัน อีกทั้งในการประเมินในระยะเวลาที่ 2 ผู้ประเมินมีช่วงมาตรในการตัดสินใจ 5 ระดับ แตกต่างจากการประเมินในระยะเวลาที่ 1 ที่ผู้ประเมินมีช่วงมาตรในการตัดสินใจเพียง 2 ระดับ ผลการประเมินในระยะเวลาที่ 2 จึงประเมินความเหมาะสมของกลุ่มผู้ประเมินได้มากกว่าในระยะเวลาที่ 1 ผลการประเมินมีความคลาดเคลื่อนน้อยกว่า ดังเช่นการศึกษาของ บวร คุ่มศิริพิทักษ์ (2541) ที่ทำการเปรียบเทียบความคลาดเคลื่อนเชิงปล่อยคะแนนความคลาดเคลื่อนแบบฮาโลความคลาดเคลื่อนแบบขัดแย้งของมาตรประมาณค่าที่มีจำนวนช่วงมาตรต่างกันเมื่อสถานการณ์ของผู้ประเมินต่างกัน พบว่า เมื่อผู้ประเมินต่างกัน ช่วงมาตรที่ไม่พบความคลาดเคลื่อนคือช่วงมาตร 5 ช่วง ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ผู้ประเมินได้รับเพื่อประกอบการตัดสินใจในการประเมินจึงส่งผลให้ผู้ประเมินประเมินได้แตกต่างกัน

4. ผลการตอบกลับของข้อมูลทั้ง 2 ระยะเวลา อยู่ในอัตราที่สูง คือ ระยะเวลาที่ 1 93.89 % และระยะเวลาที่ 2 82.91 % ทั้งนี้อาจเนื่องจากเนื้อหาของการศึกษาในงานวิจัยอยู่ในความสนใจของบุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ และช่วงเวลาของการวิจัยอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการให้ข้อมูลกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบกับผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวางแผนอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ได้ข้อมูลตอบกลับในอัตราที่สูง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประเมินบางกลุ่มเหมาะสมในการประเมินบางมาตรฐาน แต่ไม่ได้หมายความว่ากลุ่มอื่นที่ไม่เหมาะสมจะไม่สามารถประเมินในมาตรฐานนั้นๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของการประเมิน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของกลุ่มผู้ประเมินในระยะแรกซึ่งผู้ประเมินแต่ละกลุ่มอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของภาระงาน เมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ ของตนเองเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งมีความสามารถและมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา การวิเคราะห์กลุ่มผู้ประเมินที่เหมาะสมอาจจะมีคามยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์กลุ่มผู้เหมาะสมในการประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ประเมินแต่ละกลุ่มเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงความสามารถในการประเมินของแต่ละกลุ่ม

3. จากการวิจัยพบว่า การประเมินตนเองให้ผลการประเมินที่สูงกว่าการประเมินจากกลุ่มผู้ประเมินอื่น ในการประเมินคุณภาพโรงเรียนจึงควรต้องใช้กลุ่มผู้ประเมินหลายกลุ่ม และควรเป็นกลุ่มผู้ประเมินที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการประเมิน ผลการประเมินที่ได้จึงจะไม่เกิดความลำเอียง และตรงกับความเป็นจริง

4. จากการวิจัย พบว่า สารสนเทศหรือข้อมูลที่ผู้ประเมินได้รับมีผลต่อการประเมินของผู้ประเมินโดยผู้ประเมินยิ่งได้รับสารสนเทศในการประเมินมากเท่าใดย่อมมีข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจได้มากและประเมินได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ดังนั้นในการประเมินผู้ประเมินควรคำนึงถึงสารสนเทศที่ใช้ในการประเมินด้วยอีกประการหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิจัยพบว่าผลการประเมินความเหมาะสมในรายมาตรฐานไม่สอดคล้องกับผลการประเมินในรายตัวบ่งชี้ เช่น ในรายมาตรฐาน พบว่า กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาเหมาะสมในการประเมินเพียง 2 มาตรฐาน แต่ในรายตัวบ่งชี้กลับพบว่าเหมาะสมในการประเมิน 13 ตัวบ่งชี้ใน 4 มาตรฐาน ควรมีการศึกษาถึงความสอดคล้องของตัวบ่งชี้และมาตรฐานว่าตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแต่ละมาตรฐานเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมหรือสอดคล้องสำหรับการประเมินในมาตรฐานนั้นจริงหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาถึงความสามารถในการประเมินของกลุ่มผู้ประเมินแต่ละกลุ่ม โดยศึกษาเจาะลึกรายการณและให้ผู้ประเมินทั้ง 5 กลุ่มทดลองประเมินและเปรียบเทียบผลการประเมินจากผู้ประเมินภายนอกเพื่อยืนยันและตรวจสอบว่ากลุ่มผู้ประเมินเหล่านั้นเหมาะสมในการประเมินจริง